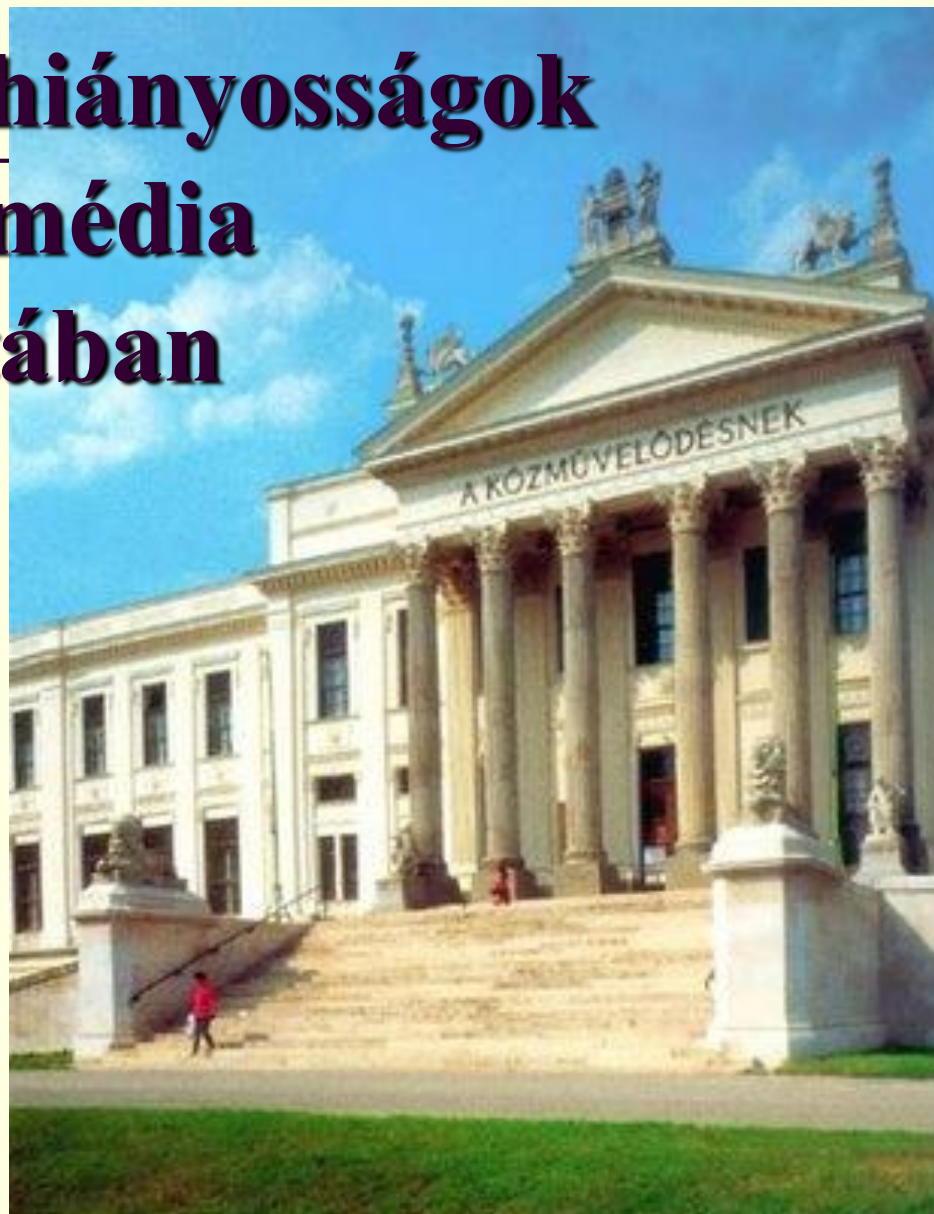

Műveltségbeli hiányosságok tükröződése a média nyelvhasználatában

lat. *sub rosa* 'titkon, titokban, bizalmasan'
(szó szerint: 'rózsabokor alatt')

– Honnan tudtak a hatok találkozóiról, megfigyelték Pozsgayt is?

– Valószínű. De egyébként sem akartunk titkolózni. Fogadalmat sem tettünk, hogy ez valami rejtélyes összeesküvés. Egyébként is Zrinyi és Frangepán óta tudom, hogy sub rosa alatt nem lehet magyar ügyeket érinteni. Előbb-utóbb el kell jutni a

Sub rosa alatt? Ez pont olyan, mint amikor valaki *à la carte* szerint akar étkezni! (A Magyar Nemzet 1995. április 8-i számából vágta ki és küldte be **Béky Zoltán** olvasónk.)

„Vica versa”

Egy doktori címmel is rendelkező egyetemi oktató cikkéből:

„Ha egy kormány ilyen helyzetben meg akarja szüntetni a megyéket, azt úgy kell tennie, mintha megerősítené őket. És *vica versa*: a közigazgatási régiókat úgy kell létrehozni, hogy azok fizikailag ne létezzenek.”

(forrás: *Népszabadság*, 2003. május 5., 13. old.)

vice versa: (lat.) 'kölcönösen, és viszont, és megfordítva'

núleg bonyolultabb. A kínai politikai világ egyik legfőbb sajátossága, hogy az egyes csoportosulások vagy szövetségek nem a különböző politikai nézetek alapján jönnek létre. Ennél sokkal súlyosabb és fontosabb kötetést jelentenek a személyes kapcsolatok, a regionális kapcsolatok (honnán származnak, vagy hol dolgoztak korábban) vagy éppen a protezsálói hálózatok. Egy reformszellemű politikus protezsáltja lehet kőkonzervatív és *vica versa*. Például a hivatalos

Egyéb, sokat használt latin kifejezések

<i>eo ipso</i> –	'magától értetődően, természetesen, éppen azért'
<i>Nota bene!</i> –	'Jól jegyezd meg!'
<i>mutatis mutandis</i> –	'a szükséges változtatásokkal (a megváltoztatók megváltoztatásával)'
<i>ceteris paribus</i> –	'egyébként azonos körülmények v. feltételek között'
<i>ab ovo</i> –	'kezdettől, elejétől fogva, már eleve (a tojástól)'
<i>de facto</i> –	'ténylegesen'
<i>de jure</i> –	'jog szerint, jogilag'
<i>genius loci</i> –	'a hely szelleme'
<i>sine qua non</i> –	'elengedhetetlen feltétel'
<i>persona non grata</i> –	'nemkívánatos személy'
<i>Sapienti sat.</i> –	'Okos ember kevés szóból is ért.'
<i>circulus vitiosus</i> –	'körkörös érvelés, körben forgó hibás okoskodás'
<i>Quo vadis?</i> –	'Hová mégy?, Hová tartasz?'
<i>Cui prodest?</i> –	'Kinek az érdeke? Kinek használ?'
<i>ex cathedra</i> –	'megfellebbezhetetlen(ül), fölényes(en)'
<i>(Sic!)</i> –	'Így!'

meghatározott politikai párthoz köthető alvilági csoportról, amely elhatározta a likvidálását. Részletekbe nem ment bele, azt azonban elárulta, hogy nem a kisközgazdasági miniszterek vezette szövetségről, és nem a Lányi-féle polgári platformról van szó.

QUI PRODEST?

Ezek után az első számú gyanúsított személye egyértelmű. Egyébként Torgyán egy másik állítása szerint levédette a kisközgazdasági szót, amely most június 5-től védjegyjog alatt áll. A Szabadalmi Hivatal cáfolja a kisközgazdasági elnököt.

Jó, lehet, hogy ez utóbbi ügyben Torgyán téved, és nem a kisközgazdasági szót

A múlt évi 5. számunkban kifogásolt hibás latinságú *Qui prodest?* kérdéssel a rádióriport után most már nyomtatásban is találkozhattunk a Hócipő 2001/12. számában. Helyesen: *Cui prodest?* Magyarul: Kinek használ? Valóban, kinek használ az, ha egy szatirikus lap, amely mások nevetségessé tételén fáradozik, saját magát teszi nevetségessé? (K. G.)

'a lényeket pontosan tükröző, megfelelő, egyenlő értékű'

A jelenkor művészeinek felelőssége és feladata: őrizni az értékeket, hogy 100 év múlva is adekvánsan tudjanak beszélgetni az emberek Beethovenről. Erre ugyanúgy kell vigyázni, mint az esőerdőkre, különben elárasztja a világot a gagy.

– Húsba, létbe vágó dolog a zene – mondja Bálint. – A cél: minél pontosabb, adekvántabb kifejezése a szerző akaratának, saját lényemen transzformálva. Nehéz cél ez, fontos hozzá az alázat.

A zongoraművész azt vallja, nagyon kell ismerni és szeretni a szerzőt. Ha az ember nem tud azonosulni a gondolataival, vesztett ügye van. A lényeges dolgok az ideák, az ember viszonya a természethez, a Jóistenhez. Az előadó feladata fürkészni a titkot, azt,

Sokat használt francia kifejezések

<i>c'est la vie, c'est la guerre</i> –	ílyen az élet', 'a háborúban ez már így megy'
<i>l'art pour l'art</i> –	'a művészet a művészetért'
<i>en bloc</i> –	'mindenestül, teljes egészében'
<i>entrée</i> –	'belépő, bemutatkozás, első fellépés'
<i>comme il faut</i> –	'ahogyan kell', 'kifogástalan, mintaszerű'
<i>Cherchez la femme!</i> –	'Keressd a nőt!', 'nő van a dologban'
<i>liaison</i> –	'összeköttetés, kapcsolat', 'szerelmi viszony'
<i>szüzsé</i> –	'irodalmi mű, film stb. tartalma, meséje'
<i>szuterén</i> –	'alagsor'
<i>szüfrazsett</i> –	'politikai egyenjogúságért, a választójogért harcoló nő' (főleg Angliában, a 19–20. század fordulóján)
<i>masször/masszöz</i> –	'masszírozó férfi/nő'
<i>dublőr/dublöz</i> –	'színészt helyettesítő szereplő, férfi/nő'
<i>zseníroz</i> –	'feszélyez, zavarba ejt'
<i>faché(ban vannak)</i> –	'sértődés, harag(ban vannak)'

EUROLOGUS | EP 2014 | RUZATOMASIC | KEMÉNY EP KÉPVISELŐK | EURÓPAIPARLAMENT

A képviselő, aki Gillian Anderson dublőre volt az X-Aktákban

dublőr – dublőz

A képviselő, aki Gillian Anderson dublőre volt az X-Aktákban

Egyetértünk a cikkíróval: csakugyan nem érdemes licitálásra *blazírozni*, sőt még arra *ba-zírozni*, azaz 'alapozni' sem. Sajnos, a két francia eredetű szó, a *bazíroz* ige és a 'fásult, unott' jelentésű *blazírt* melléknév itt alaposan összegabalyodott, s ennek „eredménye” ez a furcsa öszvérszó, a *blazíroz*. Tanulság: ahol nem feltétlenül szükséges, ott ne használjunk idegen szót! Akkor a hibázás lehetősége is csökkenni fog. (A Heves Megyei Hírlapban bukkant rá **Holbusz Katalin**, az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola hallgatója.)

Kár(pótlás)

Egy hónapig lehetett vásárolni kárpótlási jegy befektetési részvényt, 174,2 százalékos árfolyamon.

Jó! – lelkesedik az ember. Hisz mást sem hall, mint olyanokat: a jegyek tőzsdei árfolyama 202 forint, a „nagyok” már rég felvásárolták ládászám, és nem érdemes licitálásra *blazírozni*, mert ezek a bizonyos „nagyok” még a „paraszto-
kat is meg tudják venni kiló-

helyesen: *Sopianae*ban

az aranyért. *Balogh Judit* tudniillik az ősi Sophianében, a Mecsekalján látta meg a napvilágot, de soha életében nem szerepelt a PVSZK színeiben. Ettől még úgy tudtuk, ő az ország legjobb kosárlabdázónője, aki szinte képtelen igazán rosszul játszani.

(forrás: *Nemzeti Sport*, 1999. ápr. 29.)

Miért érdekes az Aquincum?

A budapesti III. kerület történelmének fontos része az Aquincum. Az elnevezés nem kerületre, hanem városra utal. Mégpedig az idestova több mint kétezer évvel ezelőtti Pannónia Inferior fővárosára,

nyílt meg, és a hivatalos megnyitó után is folytatódott az építkezés. 1906-ban készült el egy oszlopos tornác, s ettől kezdve nyerte el a múzeum többé-kevésbé azt a képet, amelyet ma is megszoktunk róla.

mentén volt egy kelta városközpont is, de ezt a rómaiak nem akarták megerősíteni.

A negyedik századtól kezdve kezdődik a város hanyatlása, lassan elnéptelenedik az Aquincum, és az ötödik század

(forrás: *Magyar Menedzser Magazin*)

Pompei új megvilágításban

Az időszámításunk előtt 79-ben a Vezúv vulkánkitörése miatt elpusztult ókori római város, Pompei romjai új világot kapnak. A romváros fényeit először július 8-án, szombaton csodálhatják meg a turisták, majd éjszakai látogatásra keddi és csütörtöki napokon lesz lehetőség augusztus 24-ig. **EURONEWS**

A nemzetközi hírsatorna szerkesztőinek valóban sikerült „új megvilágításba” helyezniük Pompeii (helyesen így kell írni!) tragédiáját, legalábbis ami az időpontot illeti. A Vezúv kitörése és a város pusztulása ugyanis nem időszámításunk előtt (Krisztus előtt) 79-ben, hanem időszámításunk szerint (Krisztus után) 79-ben volt.

A Panthéon előtt lezajlott ceremónia jelképek tömény sorozata volt. A Luxembourg kerttől a Szent Genovéva domb tetejéig kék szőnyeg borította az utcát: a remény és az EU színe. A trikolórral letakart koporsókat hat katona vitte lassú menetben. Simone koporsóján ott állt a 78651 szám. A templom lépcsőjén egy vonósnégyes Beethoven, Bach és Schumann zenéjét játszotta. A **Marseilles-t** a család barátja, a színes bőrű amerikai szoprán, Barbara Hendricks énekelte. Fiatalok kórusa az auschwitzi rabok dalát adta elő. A Veil házaspárt várta a Panthéon hetven lakója, Voltaire, Rousseau, Victor Hugo, Zola, a Curie házaspár, az ellenálló Jean Moulin és az őt temető André Malraux, Jean Monet „Európa atyja”. Fél Franciaország nézte végig a történelmi leckét, amint a nehéz bronzkapuk kinyílnak és a halálra szánt 78651 számú fogoly koporsóját a díszőrség vállára emeli és viszi a halhatatlanságba.

N

(forrás: *Népszava*, 2018. júl. 28.)

Helyesen: **Marseillaise-t**

Klasszikus műveltség...

A rádióban mondták:

A füredi Anna-bál szépei „Érosz almájáért” vetélkedtek.

Erósz: a szerelem istene

Erisz: a viszálykodás, viszálykeltés istennője

A *Rubicon* c. történelmi ismeretterjesztő folyóiratból:

„[A tatárjárás] *deus ex machinaként sújtotta az országot*, azaz – legalábbis a kortársak számára – nem voltak kitapintható előzményei.”

(*deus ex machina*: (lat.) ’isten a (színpad)gépből’)

Klasszikus műveltség...

Bajnokcsaj ünnepelt

Spartacus, az ókori pun hadvezér bizony óriási meglepetést okozott a derék rómaiaknak, amikor elefántos seregével átkelt az Alpokon. A történészek eme hadicselekményt azóta is emlegetik. De mégmielőtt a kedves olvasó megkérdezné, miért kerül a sportoldalra a história, meg kell mondanom: egy mostani Spartacus is valami hasonló bravúrt vitt véghez, mint jeles ókori névadója.

Nem csodálhatjuk, hogy meglepődtek a rómaiak: hogy buk-
kant elő a jövőből ez a trák, aki ráadásul punnak adja ki magát?
Meglepetésükben bizonyára fel is kiáltottak: Spartacus ante por-
tas! (A Halasi Tükör 1995. június 28-i számában akadt rá **Balogh
Lajos** kiskunhalasi olvasónk.)

Új Petrovics-mű

Budapest (MTI) -- Petrovics Emil új művének, a *Pygmalion* – 7. kantáta című darabnak hazai bemutatóját november 9-én tartják a Zeneakadémia nagytermében. A zeneszerző a görög–római mitológiához nyúl vissza. A mű alapja Ovidius: *Naso metamorphoses* című költeményének *Pygmalion*-epizódja.

Az Észak-Magyarország 1995. október 30-i számának e cikkét olvasva kedvünk támad az ismert „Itt a piros, hol a piros?” unszoló kérdés nyomán így töprengeni: „Itt a Naso, hol a Naso?” *Publius Ovidius Naso* római költő nevében ugyanis – legalábbis ebben a közleményben – hiába keressük, *Metamorphoses* (azaz *Átváltozások*) című fő művének címébe azonban valahogyan belefurakodott, beleütötte az orrát! (A római névadásban a *Naso* eredetileg ragadványnévféle volt, azt jelentette: nagy orrú. A példa beküldője egyébként **Husztai Adrienn**, a miskolci Herman Ottó Gimnázium tanulója.)

Klasszikus műveltség...

Ahol Homérosz az Odüsszeiát írta

Munkatársunktól

A törökök által csak az Égei-tenger gyöngyszemeként emlegetett Izmir egy hajókkal és jachtokkal teli nagy tengeröbölben található. Az ország harmadik legnagyobb városát időszerűségünk előtt 3000-ben alapították, és kulturális sokszínűsége

már a nyolcvanas években is védett volt a túlzott beépítéstől – ezek az eredeti állapotukban megőrzött partok gyakran csak a víz felől közelíthetők meg, így a szenvedélyes vitorlázók

úgy ismerhetik meg az érintetlen vidékeket, ahogy azok évszázadok óta fennállnak.

A líkiai partok egy csendes öblében, festői környezetben fekszik Kas városa. Az egykori

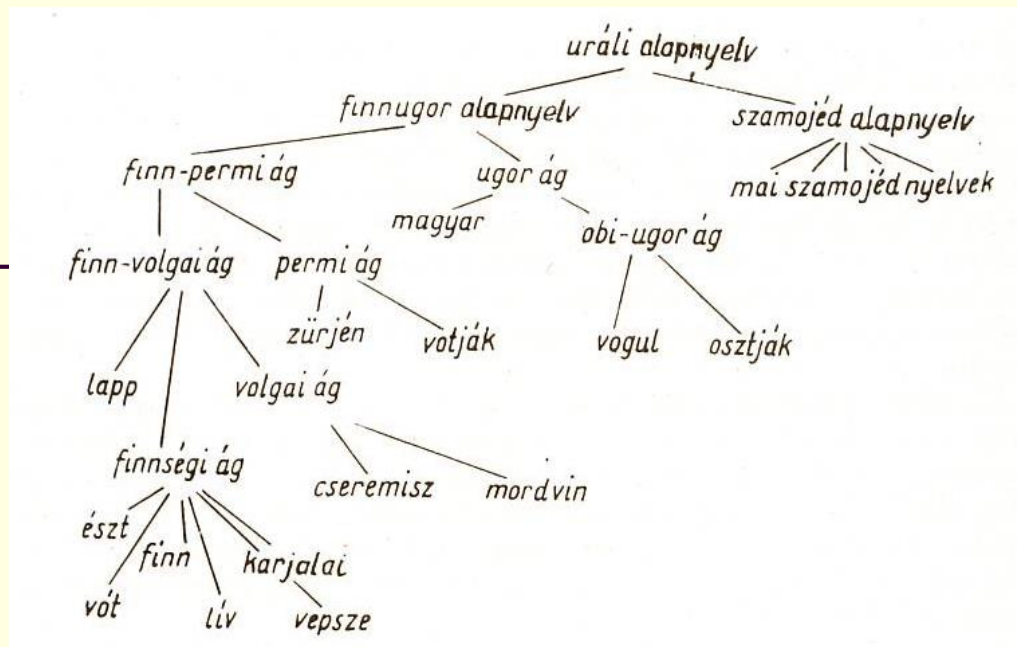
kis halászároskát máig elkerülte a tömegetturizmus, ezért az ide látogatók hamisítatlan tradicionális atmoszférával találkozhatnak. A kék csíkos jachtok egy apró, idilli kikötőből hajóznak ki a kristálytisza, türkiz színű vízre, hogy elérjék a környéken fellelhető, finom, fehér homokkal borított strandok egyikét. A líkiai partok azonban

amely Pál apostol idejében Kis-Ázsia legnagyobb városa volt. A legközelebbi kikötő Kusadasi Setur, amely alig 18 kilométerre található.

Az általában észak-északnyugati irányból fújó, mérsékelt szél a nyári hónapokban ideális a vitorlázáshoz, és a forróságot is elviselhetővé teszi. Tavasszal és ősszel inkább csak tapasztalt

Szenzációs felfedezés a klasszikus filológiában: Homérosz tudott írni! (Vagy csupán a Népszabadság utazási mellékletének munkatársa nem tud címet adni?) (K. G.)

– Sokat segített. Az észtek értik a finneket, bár az egyik germán, a másik pedig finnugor nyelv. A finnek hangsúlyozása és mondatépítése sokat segített a magyarban.

Ha szabad kérdeznem: a két finnugor nyelvből melyik a germán? (A kérdező, aki e cikkészletet a Nemzeti Sport 1996. október 2-i számának 9. lapjáról ollózta ki, F. Kovács Ferenc olvasónk.)

As erdélyi ev. ref. anyaszentegyhaz.

~~1858~~

KIVONAT

A. Gubernium által kiadott kelt: Érdmindszent ... i. ev. ref. anyaszentegyház szent Állásai születtek és keresztelték anyakönyveiből.

Év	Hónap	Név	Születési hely	Keresztelési hely	Keresztelő	Keresztelési időpont	Keresztelési ok	Keresztelési jegyzék	Keresztelési jegyzék
1857	október 25	Erdeus	Érdmindszent	Érdmindszent	Ady Endre	1857. október 25.	Érdmindszent	Érdmindszent	Érdmindszent

A. Gubernium által kiadott kelt: Érdmindszent ... 1857. október 25.

[Handwritten signature]

Ady Endre születési anyakönyvi kivonata - kelt: Érdmindszent

A Várnegyed című lap július 7-i számának képaláírásában újból elvették Ady Endre szülőhelyének nevét. Pedig a faksimilén – legalábbis nagyítóval – két helyen is jól látható, hogyan kellett volna írni: *Erminsztent*. Hiszen nagy költőnk nem *Érd*ről, hanem az *Értől* jutott el az Óceánig. Nem mindegy!

akikért érdemes élni. No meg saját magam, de főképpen a közönségem. AZ ÉN KÖZÖNSÉGEM. Ott fenn a színpadon teljesen mindegy, hogy ki és hogyan akart tönkretenni. Mindegy, hogy a médiák mit és hogyan tettek. Ott énekelhetek, az én vagyok, az az én hangom, ami belülről jön, amit az emberek elhisznek. Hál' Istennek vagy Szerencsére.

A SZÍNPAD AZ EGYETLEN HELY, AHOL TÁMADHATATLAN VAGYOK.

Hadd idézzem Kölcsey Ferenc feledhetetlen szavait:

*„...Áldjon vagy verjen sors keze.
Itt élned, balnod kell ...”*

Ezt a szövegrészletet egy neves művésznőnek „100 millió igaz története” című könyvéből közöljük, úgy, ahogy megjelent. Rokonszenvünk az övé, de azért nem mindegy, hogy a Himnuszból vagy a Szózatból idézünk! Az előbbit valóban Kölcsey írta, az idézet azonban Vörösmarty Szózatából való! S

A szívemhez közel áll Vas megye, és benne szűkebb pátriárkám, Körmend. Itt születtek a szüleim: édesapám Körmenden, édesanyám a szomszédos Burgenlandban.

Hiába, nem vagyunk egyformák. Még a pátriárkák sem azok. Vannak közöttük köpcösebbek, és vannak cingárabbak, szűkebbek. (A Fülesben találta és juttatta el hozzánk, ha nem is szűkebb *pátriájából*, Békéscsabáról, hanem Budapestről Láng Miklós.)

pátriárka: (vall.) a görögkeleti egyház legfőbb papi méltósága

pátria: (lat.) 'haza, szülőföld'

2006-ban a Debrecen edzőjeként bajnoki címet, míg 2007-ben a Budapest Honvéd mestereként Magyar Kupa-győzelmet ünnepelhetett, egy aprócska siker még hiányzott a szakember bibliográfiájából. A kispestiek vezetőedzője hainokin – néntek

A Nemzeti Sport cikkírója összetévesztett két hasonló hangzású idegen szót. Amire ő gondolt, az *biográfia* (életrajz). A *bibliográfia* forrásmunkák jegyzékét jelenti. Nem mindegy! (K. G.)

Vallási terminológia

Nem helyes ez:

„Húsvéti szentmisét tartottak a debreceni Nagytemplomban.”
(Mert: a református Nagytemplomban *istentiszteletet* tartanak.)

A leggyakoribb tévesztések kiküszöbölésére:

- a református lelkipásztornak *palástja* van, nem *reverendája*;
- *istentiszteletet* tart, nem pedig *misét celebrál*;
- nem *tisztelendő*, hanem *tiszteletes*;
- a római katolikus lelkészlakás a *plébánia*, a görög katolikus és protestáns a *parókia*...

Vallási terminológia

Hihetetlen...

11 éves a világ legifjabb lelkipásztora

TEMPLE HILLS – Tizenegy éves kora dacára hívők szá-
zai járulnak áldásért a világ talán legfiatalabb lelkipász-
tora elé. Ezekiel Stoddard még csak most megy hat-
dik elemibe, de marylandi szülővárosának evangélikus
templomában már minden vasárnap tart szentmisét, s
cérnavékony hangján intéz súlyos dörgedelmeket he-
lyenként eltévelygő nyájához. Ezekiel maga is lelkipász-
torcsaládból származik, anyja éveken át prédikált a he-
lyi hitközösségben, ám most úgy tűnik, a fia lassan átve-
szi a stafétát.

Evangélikus templomban nem szentmisét, hanem istentisz-
teletet szokás tartani! (Blikk, 2012. aug. 18. Beküldte Wagner
Alfréd olvasónk.)

Vallási terminológia

Boldoggá avatják II. János Pált

Már május 1-jén boldoggá avathatják *II. János Pál* pápát, miután *XVI. Benedek* is csodaként ismerte el egy Parkinson-kóros francia apáca gyógyulását. Az asszony azt mondta, hogy két hónappal *II. János Pál* halála után csodálatos módon meggyógyult, miután apácatársaival együtt az elhunyt pápához fohászzkodott. A boldoggá avatás egy fontos lépcsőfok ahhoz, hogy később szentté avathassák a 2005. április 2-án elhunyt egyházfőt.

Az apáca nem asszony! Akkor sem, ha megözvegyülten lépett be a női szerzetesrendbe. (Holczer József)

Protestáns mise után robbantott

Pokolgépes merényletet követtek el tegnap egy templom ellen az indonéziai Jáva szigetén, egy ember, a merénylő meghalt. Indonéziában él a legtöbb muzulmán hitű ember a világon. Idén két keresztény templomot gyújtottak fel ismeretlenek. Sokan a vallási türelmetlenség kiújulásától tartanak Indonéziában, ahol a kormányzatot a muzulmán szélsőségesek iránti túlzott engedékenységgel vádolják.

Három *egyházi* meg a zászlósanya

Népszabadság, 2000. június 3.:

„A zászlót a katolikus egyházi megszentelte, a két protestáns egyházi megáldotta, a zászlósanya pedig még rákötözött a végére egy kis zászlót.”

egyházi: a templomot rendben tartó egyházközségi alkalmazott, harangozó, sekrestyés stb.

zászlóanya: zászlóavatáson való közreműködésre felkért tekintélyes hölgy

Földrajzi és személynevek a tudósításokban

Lakitelek – lakiteleki vagy lakitelki?

„Itt vagyunk a Borsod megyei Vizsolyon...”

Abaúj, Vizsolyban...

„Valladolid – Cluj 0:0”

„*José Manuel Durão Barroso...*”

Földrajzi és személynevek a tudósításokban

The screenshot shows the Index website interface. At the top, there is a navigation bar with categories like 'i2', 'Vélt', 'Divány', 'Totalcar', 'Travelo', 'Inda', and 'Otthontérkép'. The main header features the 'index' logo and several news topics: 'EURÓPA-BAJNOKSÁG 2016', 'BREXIT', and 'VOLT FESZTIVÁL'. The date is '2016. 06. 29. szerda' and the location is 'Péter, Pál'. There are also currency exchange rates for EUR and CHF, and weather information for 14°C and 30°C. Below the header, there are navigation links for 'BELFÖLD', 'KÜLFÖLD', 'GAZDASÁG', 'TECH', 'TUDOMÁNY', 'KULT', 'SPORT', 'VÉLEMÉNY', 'VIDÉO', 'FOTÓ', and '24 ÓRA'. A blue banner for 'EURO2016' is visible. The main content area shows two images: a black and white photo of soldiers in a trench and a color photo of a house with a sign that says 'ATTILA' and 'BARTHELEMY'.

Nem a helyiek vitték a gyógyszert

Közben egyre többen kezdtek el hozzá járni vény nélküli altatókért és nyugtatókért. Valószínűleg szépen lassan terjedt a hír, hogy Vizsolyon mi a helyzet. Attila nem bánta, legalább a forgalmat tudta növelni. A végére, a lebukás előtti utolsó évre több mint húszezer dobozra duzzadt az eladott mennyiség. A családját nem avatta be az encsi férfi. "Ez csak az én ügyem, az én felelősségem", mondja.

„Ez csak az én...” (idézőjelek a magyarban)

Helyesen: Vizsolyban...

Hasonlóképpen: Csíkszeredában (nem Csíkszeredán),
Nagyszombatban (nem „Nagyszombaton”, ld. a húsvét vasárnap előtti napon).

Földrajzi és személynevek a tudósításokban

„Hámesz” Rodriguez...

„Dzsekszon” (Hakszon) Martínez...

kaiser: (ném.) 'császár'

Bár a „Kaiser” nem tudott valami jól magyarul, azt bizonyára szóvá tette volna, ha vele kapcsolatban a *fenséges* jelzöt használják. Neki mint uralkodónak a *felséges* dukált (megkülönböztetésül az uralkodóház más tagjaitól, akik „csak” *fenségesek* voltak). Így a szójáték is tökéletes lenne: *Felséges falatok*. Hiszen jó magyarsággal az étel, az íz, a falat is *felséges* vagy *fölséges*, nem pedig *fenséges*. (K. G.)

„Értelmesítés” (népetimológia)

jek az ifjú párnak. Örültem annak, hogy az Isten ezt megadta, de először én egy kicsit hezitáltam, hiszen Carlo Ponti a New York-i filmharmónikusok karmestere, Mészáros Andrea pedig szintén itt hegedűművész. Az esküvői előkészületek

A *filmharmónikusok* nem szimpla sajtóhiba, hanem ún. népetimológia. A cikk írója a görög eredetű, ’barátja, kedvelője valaminek’ jelentésű *fil-* előtagot a számára ismerősebb *film* főnévvel „értelmesítette”. Ennek eredménye azonban értelmetlenség lett. A szerző nem áll egyedül tévedésével: a világhálón 351 (!) adat van erre a keverék szóalakra. Helyesen: *filharmonikusok* (ráadásul rövid *o*-val!). (A Budapesti Piac hirdetési újságban találta: K. G.)

„Értelmesítés” (népetimológia)

„Gallyra megy” a kapcsolat

Egy hétfői lapunk a Financial Times cikkére hivatkozva erről tudósít: „Míg az átlagemberek közt 3 házasságból 2 végződik válással, a milliárdosoknál 3-ból csupán egy esetben megy gallyra a kapcsolat”.

A mennyiségjelzők számjeggyel írásával, ezzel a némiképp Fülíg Jimmy leveleire emlékeztető írásmóddal most nem foglalkozunk. Nem ez volt az, ami elsősorban magára vonta figyelmemet. Hanem ez: *gallyra megy a kapcsolat*.

A *gally*, ezt mindenki tudja, 'fa vagy bokor vékony(abb) ága'. De hogy kerül ez ide? Hiszen erre még föl sem köthetik magukat a kapcsolatuk megszakadása miatt elkeseredett emberek.

Rövid nyomozás után kiderült, hogy a *gallyra megy* valójában szótévesztés (tapintatosabban: népetimológia). A kifejezés eredeti alakja ez volt: *gajra megy*. A jiddis eredetű kifejezés azt jelenti, hogy 'tönkremegy, elpusztul' valami. Benne a *gaj*: 'tönkrementel, pusztulás'. Ez a szótő rejlik a *gadesz* vagy *gajdesz* főnévben. Szoktuk is mondani: *gajdeszra megy valami*, azaz 'tönkremegy, megsemmisül'.

Hogyan lett a *gaj*ból *gally*? Ennek két, egymást erősítő oka is lehetett: egyfelől a *gaj* szó jelentésének elhomályosulása (egyre kevesebben beszélnek, értenek jiddisül), másfelől az ismert jelentésű *gally* főnév ideértése. A szócserét helyesírási hiperkorrekció is segíthette: az *ly* valahogy „előkelőbben” fest, mint a *j* (ezért is terjed a *fecsej*, *csevely* az alaktanilag helyes *fecsej*, *csevej* helyett).

Persze ettől még *nem megy gallyra*, akarom mondani *gajra* a magyar nyelv. De helyénvaló volna pontosan használni ezt a bizalmas hangulatú kifejezést, amely városi beszélt nyelvünk jiddis gyökereinek emlékét őrzi.

Új fejezet nyílhat a 105 éves étterem történetében

Pincemester

Nem azt kell találnunk, amit mi gondolunk, hanem azt, amit a vendég szeretne – mondja Jóó Géza, a Mátyás Pince új ügyvezető igazgatója. A 105 éves étterem jelentős változások elé néz: átalakítják belső tereinek egy részét, megújítják az étlapját, s visszatér a régi rezesbanda: Déki Lakatos Sándor cigányzenekara is.

Csak hogy a cigányzenekar sohasem volt rezesbanda! Ez utóbbi ugyanis rézfúvós (katona)zenekar, amelynek tagjai trombitát, harsonát, kürtöt stb. szólaltatnak meg, nem vonós hangszereket vagy cimbalmot!

beköti a fejét: (nép) 'feleségül veszi'

Gyurinak bekötötték a fejét

Kedves kollégánk Tokodi György gondolt egyet a minap és megnősült. Tehát bekötötték a fejét, nem úgy a szemét, hisz a képen is látható, hogy nagyon szép lányt (Tóth Vivien) választott oldalbordának. Szerkesztőségünk mi mást kívánhat: boldog életet, szapora gyermekáldást!

(forrás: *Kecskeméti Lapok*, 1999. okt. 14.)

Vukmir, az örömapa

Örömapa: házasságkötéskor a menyasszony, ill. a vőlegény apja.

Labdarúgó-közvetítés a tévében:

„[Vukmirről, a Ferencváros hátvédjéről] azt is mindenképpen el kell mondani, hogy *örömapa*, hiszen megszületett múlt szombaton Budapesten a kislánya, Angéla, 53 centivel és 3600 grammal.”

Szegény Beckhamné...

„Ő [ti. Beckham] egy, az odavágón kieszközölt sárga lappal elérte, hogy Svájcban síelhessen *felszarvazott nejével*.”

(forrás: *Nemzeti Sport*, 2004 tavasza)

„Zöldségek” a pálya széléről

„Frings fájdalmát tolerálja a játékvezető egy szabadrúgással” (m1, 2008).

A Monaco csapatából kimaradt „két gólveszélyes, attraktív csatár” (Viasat3, 2004).

„A török válogatott meglehetősen konzervatív összeállításban lépett pályára Norvégia ellen” (Eurosport1, 2007).

„Voltak olyan lakonikus vélemények, hogy ezen a mérkőzésen nem lesz nagy küzdelem, mert a döntetlen mind a két csapatnak jó” (Eurosport, 2004).

„Bábeli zűrzavar a Costa Rica-i 16-oson belül” (Kolumbia–Costa Rica, Sport1, 2004).

10 20
DUNA TV

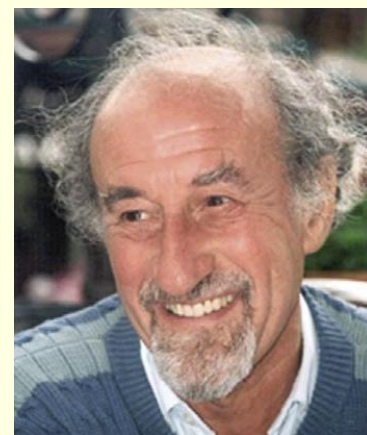
FEKETE GYEMANTOK

1866-ban szélhámossággal el akarták adni a magyar egyházi nagybirtokot egy belga bankárnak. *Kossuth Lajos* egyik emigrációban élő munkatársa azonban fellármázta a közvéleményt, s megghiúsult az ügylet. *Jókai* erre a megtörtént esetre alapozta a regényét, amely 1870-ben jelent meg.

A *Fekete gyémántokban* végül azt a harcot írta meg, amelyet a kezdődő magyar

kapitalizmus vívott az idegen befolyás alatt álló tőkével.

A színes, kétrészes *Jókai*-film 1976-ban forgatták. Berend T. Ivánt, a makulátlanak ábrázolt hőst a fiatal *Husztai Péter* keltette életre.

Berend T. Iván (1930–)
történész, közgazdász
az MTA elnöke (1985–90)

Real Madrid sztárja volt. Irodalmunkban pedig Molnár Ferenc halálának a 63. évfordulója. Munkásságának jelentőségéből elég két halhatatlan művét kiemelni: A Pál utcai fiúk című regényét és a Liliomfi című színművét. Melles-

Molnár Ferenc másodikként említett „halhatatlan műve” nem a *Liliomfi* volt (ezt Szigligeti Ede írta, és Makk Károly rendezett belőle megunhatatlan, remek filmet), hanem a *Liliom*. Ne keverjük össze őket!

~~Munkásságának jelentőségéből...~~

Munkásságából...

idejekorán: (vál.) 'idejében, a kellő időben, nem késve'

A testformálást, legyen az hízás vagy fogyás, nehéz végig csinálni, sok akadályt kell legyűzni a rögös úton a sikerhez. Sokan elbuknak, kiszállnak, idejekorán feladják.
Te ne legyél az egyikük! **FM**

(forrás: *Fit Muscle Magazin*, 2003/2.)

túros: (rég.) 'kisebesedett, feltört, varas'

2005. ÁPRILIS 11. HÉTFŐ — BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

MEGYEI KÖRKÉP

Közös lónak túros a háta

FELÚJÍTÁS Egymásra vár a csabai önkormányzat és a közútkezelő

Felújításra szorulna a
Lökösháza—Békéscsaba

Áttolták a felelőséget

(forrás: *Békés Megyei Hírlap*, 2005. ápr. 11.)